

Сергій Плачинда

Легенди і міфи давньої України

Берегиня

Йшли і йшли люди до Сварога та Берегині зранку й до вечора: подивитися на хатину, на піч і жорна, скуштувати того дива, що хлібом зветься й схоже на Сонце.

І нічого не таїв од людей Сварог, все показував і пригощав хлібом.

Їли вони той хліб і казали: «Хочемо й ми піч мати та хліб пекти».

І казав їм Сварог: «Спочатку кутини будуйте, виходьте з печер та бурдеїв¹. Годі скніти в темряві та холоді. Час жити в світлій хаті...».

Тоді просили його люди: «Навчи ставити ті кутини».

І сказав їм Сварог: «Ось піду я від коша до коша показувати, як ставити хатину, як піч мурувати, як жорна тесати».

«Коли ж се буде?» — нетерпляче доскіпувалися люди.

«Ось тільки закінчу ткацький верстат

---

¹ Бурдей — житло, викопане в землі; землянка. Приклад слововживання: всередині бурдею клали піч.

будувати».

«А що воно таке?»

«Се таке, що на ньому ткатимете полотно так, як навчить вас Берегиня».

Тоді промовляла до людей Берегиня:

«Ось годі вам, люди, ходити в диких шкурах. Треба ткати біле м'яке полотно та ходити в білій одяганці, як личить дітям Білобога. Я навчу вас, люди, як з конопель куделю робити, як нитку сукати, полотно ткати, як його вибілювати та вишивати».

Люди слухали й раділи. Та надходила ніч і страх виповзав на Землю з усіх шпарин. Бо починала Земля трястись і гойдатися. То лютував Чорнобог. Він шаленів, метався в своєму похмурому Підземному Царстві, несамовито гунав усім тулубом своїм у Землю, намагаючись її розвалити чи перевернути. Та дарма.

Тоді гримів його трубний голос:

«Он Сварог вже навчає людей кутини білі ставити, печі мурувати... А Берегиня хоче вдягати людей в біле полотно, аби відлякувати моє чорне військо, що боїться усього світлого. Тож мушу якнайскоріше знищити і Сварога, і Берегиню, і творіння їхнє...»

І зійшлися Чорнобог і Мара, і стали вони нутроці свої спорожняти. І з тої твані смердючої вродилося ціле стадо ящерів — чорних панцирних

потвор.

І повелів їм Чорнобог іти на Землю й розтоптати хатину Сварога й Березині, і їхню піч, і жорна, і їх самих разом зі Сварожичами.

Тоді здригнулася й загупотіла Земля, коли по ній важко полізли чорні ящери. Вони нестримно — тупою панцирною лавою — сунули на білу хату Сварога й Березині.

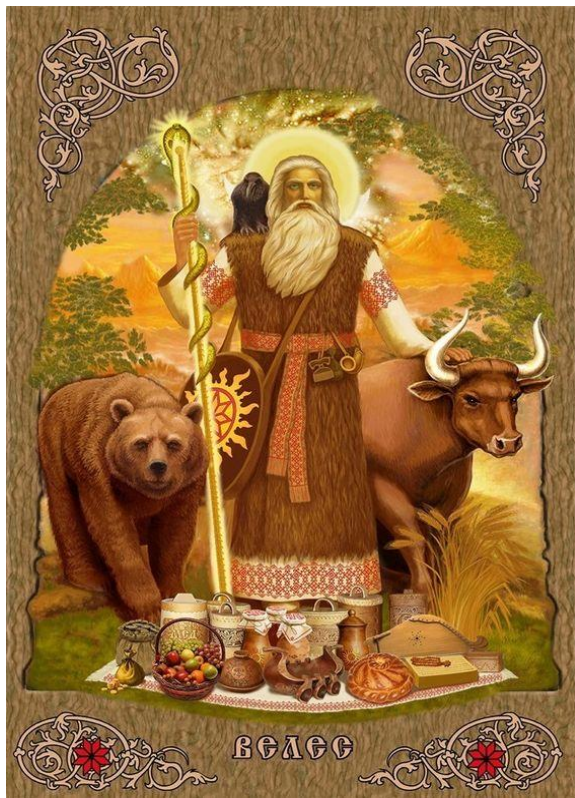
І вихопилися назустріч потворам хоробрі Сварожичі, але їхні двогострі мечі відскакували від зроговілого панцира ящерів, і сини Сварога мушили відступити геть. Не зміг зупинити Чорнобогове військо і бог Сварог — він кидав у плазунів палаючі смолоскипи, проте їхній панцир не горів і не пікся.

І коли загрозово наблизились ящери й мали ось-ось розчавити першу на Землі хатину, з неї вийшла Березиня. Вся в яскраво-білому вбранні, з червоними, вишитими на білому полотні «стрілами Перуна» та «соколами». Богиня здійняла догори руки — і... чорне військо враз зупинилося, ніби заворожене білою красою.

Тоді Березиня сміливо рушила з піднятими руками на ящерів, і вони стали понуро відповзати.

І йшла вперед богиня в білому сяйві своєму, і відкочувався назад чорний морок потвор. І тоді загнала Березиня чорних ящерів у річку Рось. І закишла вода від них, і почорніла, і загнила вмить.

І сморід дійшов до Вирію, і в гніві великому Білобог — творець Росі — змахнув чарівною рукою своєю — і тої ж самої миті панцирні потвори перетворились в скелі, що обрамили береги цієї річки.

І Краса засяяла довкруг, і Берегиня була богинею Краси і захисницею її. І пішла по Землі слава про Берегиню як захисницю Білої Хати. І стали люди її віншувати і молитись їй, захисниці дому людського від чорних сил. І, навчившись робити полотно, стали роси, і гукри, і кияни вишивати не тільки «стріли Перуна» та «соколів», ай Берегиню з піднятими в захисному пориві руками, і почали вони вирізьблювати образ Великої Охоронниці на дверях, на вікнах, вишивати її постать на рушниках, на сорочках, аби Берегиня захищала їх від усього злого завжди й повсюдно.

Білобог і Чорнобог

І поринув у свою глибоку думу Сокіл-Род.

І довго-довго думу думав. І зніс він два яйця: біле і Чорне. Впали вони в озеро Живої Води, і вродилися з них Білий Лебідь і Чорний Лебідь. Попливли вони назустріч один одному і стали люто битися.

Тоді з вершини Дуба-Стародуба сказав їм Сокіл: «Зупиніться!»

І лебеді перестали битися.

І сказав Сокіл: «Я даю вам Слово і Розум. Вийдіть з води і станьте обабіч мого Дуба».

Вийшли лебеді з води й одразу перетворилися в людиноподібних велетнів. Тільки в одного шкіра